

Poznań 2022-03-03

dr hab. sztuki Joanna Stefańska

Wydział Architektury Politechniki Poznańskiej

Instytut Architektury Wnętrz i Wzornictwa Przemysłowego

RECENZJA

dorobku artystycznego, dydaktycznego oraz rozprawy habilitacyjnej Pani doktor Barbary Kaczorowskiej w postępowaniu habilitacyjnym w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej – sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki przeprowadzonym przez Wydział Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Zleceniodawca recenzji:

Wydział Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

W związku z wszczętym na podstawie art. 221 ust. 4 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r., poz. 748) przez RDN w dniu 17 sierpnia 2021 r. (Z.8.4000.38.2021.4.KK), postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego dla doktor Barbary Kaczorowskiej w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej – sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, zgodnie z uchwałą Rady Dyscypliny Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (76/DSPiKDS/2021) zostałam powołana w skład komisji habilitacyjnej i powierzono mi funkcję recenzenta w rzeczonym postępowaniu habilitacyjnym.

Do zlecenia została dołączona dokumentacja postępowania złożona przez Habilitantkę w wersji papierowej i elektronicznej, w tym wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, kwestionariusz osobowy, poświadczona kopia dokumentu stwierdzającego posiadania stopnia doktora.

Dokumentacja w formie pisemnej i elektronicznej:

- zrealizowane osiągnięcia artystyczne z dokumentacją publicznej prezentacji dzieła w formie fotograficznej,
- wykaz dorobku artystycznego wraz z dokumentacją fotograficzną wystaw i katalogów,

- wykaz dorobku dydaktycznego, naukowego, publikacji oraz działalności organizacyjnej wraz z dokumentacją fotograficzną.

OGÓLNE INFORMACJE O HABILITANTCE

Barbara Kaczorowska urodziła się w 1973 r., w Zgierzu. W roku 2000 uzyskała dyplom magisterski z wyróżnieniem na Wydziale Edukacji Wizualnej Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi. W roku 2010 uzyskała stopień doktora w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, promotorem pracy doktorskiej pt. „Baedeker z Ziemi, Bestariusz- obiekty i książki artystyczne jako przykłady sztuki w interakcji”, był art. mal. Marian Stępak , prof. UMK. Od 01.10.2000 r. do 01.10.2001 r. Pani Barbara Kaczorowska zatrudniona była na umowę o dzieło w Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, od 01.10.2001 r. do 30.09.2010 r. zatrudniona była w Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, w Międzynarodowym Instytucie Edukacji przez Sztukę, Katedrze Arteterapii w Łodzi na stanowisku asystenta naukowo- dydaktycznego. Od 01.10.2010 r. do 30.09.2011 r. zatrudniona była na stanowisku asystenta, na umowę o dzieło w Zakładzie Edukacji Artystycznej Wydziału Sztuk Pięknych UMK w Toruniu. Od 01.10.2011 r. do 31.10.2012 r. zatrudniona była na stanowisku asystenta w Zakładzie Edukacji Artystycznej na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu. Od 01.11.2012 r. Pani dr Barbara Kaczorowska zatrudniona jest na stanowisku adiunkta w Katedrze Edukacji Wizualnej i Badań nad Sztuką na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu. Pani dr Barbara Kaczorowska jest autorką realizacji artystycznych, które prezentowała w ramach licznych wystaw indywidualnych i zbiorowych. Habilitantka jest aktywną uczestniczką konferencji i sympozjów organizowanych w kraju i za granicą. Kandydatka brała udział w wielu programach europejskich oraz warsztatach m.in. we Włoszech i Holandii. Pani dr Barbara Kaczorowska jest laureatką nagród i wyróżnień za działalność naukową i artystyczną. W roku 2012, Kandydatka otrzymała Nagrodę Sybilla Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za przedsięwzięcie edukacyjne - program telewizyjny o sztuce współczesnej „KulturaneK”. W roku 2013 otrzymała Nagrodę Marszałka Województwa Łódzkiego Regio Kultura za osiągnięcie w dziedzinie twórczości artystycznej, w kategorii przedsięwzięcie edukacyjne, za wyżej wymieniony program telewizyjny. W 2013 r. otrzymała medal brązowy za długoletnią służbę przyznany przez Prezydenta Rzeczypospolitej, a w 2016 r. otrzymała Odznakę Zasłużony dla Kultury Polskiej, przyznaną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej dla osoby wyróżniającej się w tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury.

Kandydatka posiadając odpowiedni dorobek twórczy, zgromadzony po uzyskaniu stopnia doktora sztuki podjęła starania o wszczęcie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej – sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Habilitationka przedłożyła wszystkie wymagane przepisami dokumenty i materiały przedstawiające Jej osiągnięcia artystyczne, naukowe i dydaktyczne oraz dokonania w zakresie działań organizacyjnych i popularyzujących sztukę.

OCENA AUTOREFERATU I WSKAZANEGO OSIĄGNIĘCIA (DZIEŁA HABILITACYJNEGO), OCENA OSIĄGNIĘĆ TWÓRCZYCH KANDYDATKI

Autoreferat Pani dr Barbary Kaczorowskiej stanowi merytorycznie pogłębione dopełnienie artystycznej prezentacji, w którym autorka dokonuje retrospektywnej analizy doświadczeń i osiągnięć artystycznych, budując sugestywny i pełny obraz dojrzałej i świadomej artystki. Autorka przeprowadza precyzyjne analizy swoich doświadczeń artystycznych, zbudowane w oparciu o logiczną konstrukcję i nastawione na formalną eksplorację dzieła, prezentując, przekonującą, zharmonizowaną i czytelną, a przede wszystkim wiarygodną przestrzeń dla zobrazowania kolejnych etapów swojej drogi artystycznej. Autoreferat jest rzeczowym opracowaniem, które zawiera credo działań artystycznych, oraz opis drogi rozwoju prowadzącej do wskazanego osiągnięcia naukowo artystycznego. Habilitationka przedstawiła do oceny osiągnięcia artystyczne na podstawie art. 219, ust. 1, pkt 2 i 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (tj.: Dz. U. z 2021 r., poz. 478 ze zm.) tj.: cykle prac pt. „De Terra. Relacje z ziemią”, powstałe po uzyskaniu stopnia doktora w latach 2011 - 2020. W tym: 2020 r. – „Ziemia w niebie”, instalacja in situ, cykl malarski „Czoła Awangardy”, cykl malarski „Mazurki z Polskiej Ziemi”, 2019 r. – cykl malarski „Ziemia i Kobiety z Zuli”, cykl malarski „Ziemia z ulicy”, 2018 r. – cykl malarski „Z Ziemi Polskiej do Getyngi”, cykl malarski „Z Ziemi Szczekocińskiej do Izraela”, „Kamienny Kadisz- Reinstalacja”, instalacja in situ, „Flaga z Ziemi Matecznej”, obiekt, 2017 r.- cykl malarski „Z Ziemi Polskiej i Ukraińskiej”, 2016 r. – „Kamienny Kadisz”, instalacja i akcja artystyczna, 2015 r.- „The Earth from Poland”, obiekt, „From the Italian Land to Poland”, obiekt, „Macierz”(Macierz kwadratowa 1), cykl malarski „Why White On White”, 2012 r. – „Tożsamość miejsca”, instalacja i akcja artystyczna, „The Baedeker from Szczekociny”, obiekt – książka unikatowa, 2011 r. – „The Baedeker from Polesie”, obiekt - książka unikatowa oraz akcja artystyczna. Cykle prac zaprezentowane zostały w następujących przestrzeniach wystawienniczych: Galeria Bałucka Miejska Galeria Sztuki w Łodzi, Poolse Bibliothek w Amsterdamie, Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu oraz w Kunstrelhaus w Getyndze, Petach Tikva Cultural Hall w Izraelu, BWA w Warszawie, Galeria Awangarda BWA we Wrocławiu, Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi, Akademia Sztuk i Designu w Charkowie, Galeria Działań w Warszawie, Aussteilungszentrum Piramide Berlin, Accademia di Belle Arti Palermo, Muzeum Sztuki w Łodzi.

Habilitantka dokonała wyboru działań i realizacji artystycznych, których istotę stanowi refleksja będąca wynikiem poszukiwania relacji ludzi i miejsc ich pochodzenia, a wybrane prace wchodzące w skład dzieła habilitacyjnego oparte zostały na wykorzystaniu koncepcji zakładającej użycie do ich realizacji specyficznego materiału – naturalnej ziemi jako tworzywa artystycznego, nośnika ludzkich historii. W prezentowanym wyborze prac znalazły się zatem realizacje artystyczne, których materialny wymiar, użyte tworzywo jest ziemią w sensie dosłownym, determinując ich aspekt technologiczny, a większość z nich odnosi się do relacji z ziemią w kontekście terytorialnym, topograficznym lub geograficznym. Habilitantka poszukuje związków i znaczeń w ramach analizy relacji miejsca na ziemi i ludzkich historii związanych z tymi miejscami, tworząc metaforyczny zapis w formie adekwatnych reprezentacji wizualnych, a cykle prac powstałe w latach 2011 – 2020 odczytywać należy na trzech poziomach: materialnym w odniesieniu do technologicznych rozstrzygnięć, kontekstualnym - w odniesieniu do konkretnego miejsca i metaforycznym – znaczeniowym potencjale miejsca. Habilitantka buduje swój komunikat w oparciu o środki artystycznego wyrazu, które wzbogacają zakres jego oddziaływania poprzez kontakt z odbiorcą, a dialogiczny charakter działań uwzględnia aspekt współtworzenia. Habilitantka poszukuje mediów, poza typowymi technologiami artystycznymi, a potrzeba eksperymentowania, podejmowania działań inter i mixmedialnych, wykraczania poza obszar konwencjonalnych rozstrzygnięć jest znamieną dla większości Jej realizacji. Autorska technika malowania ziemią stała się dla Habilitantki użyteczna w praktyce artystycznej i stanowi technologiczną podstawę wieloletniego, ustawicznego projektu realizowanego w różnych miejscach Polski i Europy. Aktywność twórcza Habilitantki obejmuje szerokie spectrum działań, w tym warsztaty interaktywne, spotkania i wspólne działania z uczestnikami akcji artystycznych, realizacje artystyczne w tym książki – obiekty artystyczne, obiekty rzeźbiarskie, obiekty malarskie w technice malowania ziemią oraz performance. Istotą tych działań jest dialog z uczestnikami spotkań artystycznych i warsztatów, skracając tym samym dystans pomiędzy dziełem - obiektem, a odbiorcą, pomiędzy rzeczywistością i metaforą. Ten emocjonalny kontakt z dziełem, uruchamiany mechanizm współtworzenia, uwalnia potencjał odczytywania u odbiorcy własnych sensów i skojarzeń, a zawarte w realizacjach artystycznych kody sprzyjają kreacji własnych metafor. Precyzyjnie przemyślana wizja interaktywnego odbioru dzieł, budowania narracji w oparciu o schemat działania i jego następstwa widoczna jest we wszystkich projektach Habilitantki, a przekaz organizowany jest na wielu płaszczyznach, gdzie kreacja odbywa się zarówno w płaszczyźnie rzeczywistej jak i metaforycznej, tworząc przestrzeń dla eksperymentów. Habilitantka tworzy nową kategorię przestrzeni i granicy dzieła, jego przestrzennego kontekstu, gdzie odbiorca staje się konstytutywnym elementem działań artystki. Realizacje i warsztaty interaktywne Habilitantki osadzone są w tradycji działań mieszczących się na pograniczu eksperymentu z obiektem i przestrzenią oraz performing artu i doświadczeń wywodzących się z tzw. „nowej sztuki” lat 60-tych. Realizacje pt. „The Baedeker from Earth” oraz „Macierz” pozostają w samym założeniu realizacjami otwartymi, cykl Baedekerów został rozszerzony o dalsze działania, a zawarta w projekcie „Macierz” , „... idea portretu zbiorowego, w sytuacji niemożliwości

domknięcia, odliczenia wszystkich składowych elementów, stała się porządkiem sensotwórczym i formalnym dla wielu prac.”, zatem zbiorowy portret złożony został z niekończącej się i w zamierzeniu, możliwej do kontynuowania w nieskończoność ilości elementów. Malowane ziemią kolekcje portretów tworzą ideowo i formalnie spójne cykle („Z Ziemi Polskiej i Ukraińskiej”, „Z Ziemi Polskiej do Getyngi”, „Czoła Awangardy”, „Flaga z ziemi matecznej”). Realizacja pt. „Flaga z ziemi matecznej” dedykowana została akcji performatywnej 100 flag na 100-lecie praw wyborczych kobiet, gdzie proces twórczy oparty na koncepcji współtworzenia w jednej przestrzeni wraz z innym artystami oraz uczestnictwo w przedsięwzięciu jakim był marsz kobiet i kolejne wydarzenia polegające na ekspozycji obiektu w przestrzeniach wystawienniczych (BWA w Warszawie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Wrocławskiej Galerii Awangarda i Centralnym Muzeum Włókiennictwa) stanowią kolejne etapy wielopoziomowego procesu działań artystycznych w różnych przestrzeniach. Temat przywracania pamięci o byłych mieszkańcach Szczekocin poruszony w cyklu „Z Ziemi Szczekocińskiej do Izraela” z 2018 r. stanowi refleksyjny zapis historii i tożsamości tego miasta. „... zawsze unikałam dosłowności , prostej mimetyczności czy bezpośrednich holokaustowych relacji, wierząc, że niedopowiedzenie, metafora i prace wyobraźni działają w sposób bardziej wyrafinowany, silniejszy i niosą potencjał zmiany ”. Habilitantka tworzy metaforyczny obraz tragicznych losów mieszkańców Szczekocin, sięgając po strategię portretu przywołuje konkretne wizerunki osób, tworząc wieloelementowy kolaż – portretowe archiwum. Zabieg uniwersalizacji pojedynczych doświadczeń staje się nośnikiem historycznych treści, a wielopłaszczyznowe działania artystyczne tworzą przestrzeń dla poszukiwań różnych form dialogu. Świadomy wybór elementów służących konstruowaniu obrazów, zastosowanie porządkującego formę plastyczną układu geometrycznego oraz rozmieszczenia podziałów na płaszczyźnie nawiązują do matematycznych reguł, a intencjonalne odniesienia do unizmu i teorii widzenia, myśli Strzemińskiego tworzą podstawę budowania przekazu. Na uwagę zasługuje pewna bliskość prac Barbary Kaczorowskiej do dzieł landartu, w tym do strategii, których używa Richard Long, Artystka bowiem podobnie rozumie istotę tworzywa oraz efemeryczność i podatność na zniszczenie materii obrazów i obiektów. Współuczestnictwo, współtworzenie należy do głównych założeń w ramach realizowanego procesu twórczego, a wypracowanej wspólnie idei Habilitantka nadaje artystyczną formę. Dialog z odbiorcą jest zasadniczą częścią akcji artystycznych inicjowanych przez Barbarę Kaczorowską, a raz podjęte strategie Artystka kontynuuje w kolejnych realizacjach. Wieloaspektowe działania interdyscyplinarne, interaktywne akcje artystyczne i łączenie różnych form wypowiedzi stały się dla Habilitantki okazją do realnego, żywego spotkania na płaszczyźnie wspólnego doświadczenia opartego na relacji społecznej, na tworzeniu miejsca dla „spotkania”, dialogu i komunikacji. Bogata dokumentacja habilitacyjna, niezależnie od obszaru działalności artystycznej, której dotyczy została rzetelnie przygotowana, a szczegółowy opis wyczerpująco informuje o treściach dzieł i intencjach autorki. Aktywność twórcza moich wątpliwości nie budzi, wystawy pojawiają się na osi czasu rytmicznie, Barbara Kaczorowska jest autorką wielu wystaw indywidualnych, wydarzeń artystycznych, warsztatów oraz uczestniczką wielu wystaw zbiorowych w kraju i za granicą.

Habilitantka jest aktywną zawodowo artystką i dydaktykiem realizującym opracowaną przez siebie koncepcję działań twórczych, czego wynikiem są także wystąpienia na konferencjach i sympozjach artystyczno-naukowych oraz bogaty dorobek publikacyjny. Dojrzałość artystyczna, przygotowanie do samodzielnej pracy naukowej i artystycznej pozwalają Habilitantce budować swoją wypowiedź artystyczną w oparciu o szerokie spectrum zagadnień i środków. Postawa artystyczna Habilitantki uprawnia mnie do stwierdzenia, że wnikliwość w zgłębianiu podejmowanych tematów, szeroki zakres posiadanej wiedzy, oryginalność wypowiedzi artystycznej, potrzeba eksperymentowania i odkrywania nowych obszarów w dziedzinie sztuki, a także świadomość stosowanych metod i rozwiązań warsztatowych będą nadal ewoluowały, co stanowi gwarancję osiągnięcia złożonych ideowo celów artystycznych.

OCENA DZIAŁALNOŚCI DYDAKTYCZNEJ ORAZ INNYCH OSIĄGNIĘĆ HABILITANTKI

Przy recenzowaniu osiągnięć pani dr Barbary Kaczorowskiej należy pamiętać, że oprócz własnej pracy twórczej Kandydatka realizuje również efektywną działalność dydaktyczną. Habilitantka od 2010 r. prowadzi autorski przedmiot „Projekty Artystyczno – Edukacyjne” na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu, od 2017 r. autorski program Habilitantki realizowany jest w ramach Pracowni Projektowania Sytuacji Twórczych dla III-go roku kierunku Sztuka Mediów i Edukacja Artystyczna. Habilitantka prowadzi również ćwiczenia w ramach przedmiotu „Partycypacyjne Metody Pracy z Odbiorcą” dla IV-go roku kierunku Sztuka Mediów i Edukacja Artystyczna. W latach 2017 – 2019 Habilitantka prowadziła Magisterską Pracownię Dyplomową – Pracownię Projektów Edukacyjnych dla II-go roku studiów magisterskich kierunku Sztuka Mediów i Edukacja Artystyczna. Habilitantka od 2019 r. prowadzi wykłady w ramach przedmiotu Sztuka Interaktywna dla różnych roczników kierunku Kogniwiistyka. Z uznaniem przyjmuję także informacje o pracy i dokonaniach Pani dr Barbary Kaczorowskiej w dziedzinie działalności popularyzującej sztukę, współpracy międzynarodowej, realizacji projektów badawczych oraz osiągnięciach organizacyjnych. Habilitantka jest autorką monografii, pełni funkcję recenzenta publikacji naukowych, jest członkiem redakcji naukowych monografii. Pani dr Barbara Kaczorowska jest laureatką wielu prestiżowych nagród, otrzymała m.in. Odznakę Zasłużony dla Kultury Polskiej w 2016 r., a w 2013 r. otrzymała brązowy medal za długoletnią służbę oraz Nagrodę Marszałka Województwa Łódzkiego Regio Kultura za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, rozpowszechniania i ochrony dóbr kultury oraz szczególne zaangażowania w pracę na rzecz kultury, dla Muzeum w Łodzi w kategorii przedsięwzięcie edukacyjne, za program telewizyjny o sztuce współczesnej „Kulturanek” oraz nagrodę Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, przyznaną w 2012 r. za wyżej wymienione przedsięwzięcie edukacyjne.

Zatem dokonania naukowe, dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzujące sztukę oceniam bardzo wysoko, a aktywność Habilitantki w tym zakresie jest imponująca.

KONKLUZJA

Z analizy dokumentacji i lektury Autoreferatu doktor Barbary Kaczorowskiej, zapoznaniu się z dorobkiem twórczym i dydaktycznym, który był przedmiotem ocen w niniejszej recenzji nie mam wątpliwości co do wartości i jakości artystycznej przedstawionego przez Habilitantkę dorobku oraz wskazanego osiągnięcia artystycznego (dzieła habilitacyjnego) pt. „De Terra. Relacje z ziemią” zrealizowanego w dziedzinie sztuki, dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki przeprowadzanym przez Wydział Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Potencjał i poziom artystyczny prac doktor Barbary Kaczorowskiej wnoszą znaczny wkład w rozwój dyscypliny, a dorobek Habilitantki należy wysoko oceniać w kontekście troski o zachowanie narodowego dziedzictwa kulturowego, tym samym stwierdzam, że osiągnięcia artystyczne, twórcze, naukowe i dydaktyczne Habilitantki spełniają w pełni wymagania art. 219, ust. 1, pkt 2 i 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 478 ze zm.) O stopniach naukowych i tytułach oraz stopniach i tytułach w zakresie sztuki stawiane kandydatom ubiegającym się o uzyskania stopnia doktora habilitowanego*. W związku z powyższym wniosek o nadanie takiego stopnia Pani doktor Barbarze Kaczorowskiej popieram.

dr hab. sztuki Joanna Stefańska

